

عنوان: بررسی موانع اجرایی مصوبه آزادسازی قیمت سبوس و آثار آن بر کارخانجات آرد

مرجع طرح موضوع: کانون انجمنهای صنفی صنایع آرد ایران و شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی آذربایجان غربی

تاریخ برگزاری جلسه: ۱۴۰۵/۰۴/۰۲ ساختمان شماره ۲ سالن طبقه ۱، شمالی ساعت ۱۰-۱۲

۱. مقدمه

به موجب تصویب‌نامه شماره ۵۱۴۵۷ مورخ ۱۴۰۴/۱۲/۲۷ هیأت وزیران، مقرر گردیده سبوس گندم به قیمت آزاد عرضه و مازاد انتفاع ناشی از آن توسط سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان محاسبه و در تسویه مطالبات کارخانجات آردسازی بابت سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ منظور گردد. با وجود گذشت بیش از سه ماه از تاریخ ابلاغ، بستر اجرایی کامل برای تحقق این مصوبه فراهم نشده و استمرار درج نرخ ۹۵,۰۰۰ ریال در سامانه سبوس تا تاریخ ۱۴۰۵/۲/۱۶، نشان‌دهنده فاصله میان تصمیم‌گیری و اجرای عملیاتی است. این وضعیت موجب فشار بر واحدهای تولیدی و ابهام در فرآیند تسویه مطالبات شده است.

۲. مبانی اقتصادی

در شرایط بازار تعادلی، نرخ سبوس حدود ۷۰ درصد قیمت جو برآورد می‌شود. این نسبت شاخصی برای ارزیابی انحراف قیمت‌گذاری دستوری از قیمت واقعی بازار محسوب می‌شود. سبوس گندم پیش از مصوبه با نرخ ۹۵,۰۰۰ ریال عرضه می‌شد که تقریباً یک‌سوم نرخ تعادلی عنوان شده است. چنین شکاف قیمتی معمولاً منجر به:

- شکل‌گیری رانت توزیعی و ایجاد بازار غیررسمی،
- اختلال در سیگنال‌های بازار،
- و انتقال زیان به تولیدکننده می‌شود.

بنابراین اصلاح قیمت، از منظر اقتصادی اقدامی ضروری برای بازگرداندن تعادل به بازار خوراک دام بوده است.

۳. وضعیت مطالبات صنعت آرد/ انباشت سبوس

- نرخ انواع آرد از سال ۱۳۹۳ تاکنون تغییر نداشته است.
 - دولت تا پایان سال ۱۴۰۱ مابه‌التفاوت قیمت دستوری و قیمت تمام‌شده را پرداخت کرده است.
 - مابه‌التفاوت سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ محاسبه شده اما هنوز پرداخت نشده است
 - سال‌های ۱۴۰۴ و ۱۴۰۵ نیز هنوز در فرآیند محاسبه قرار نگرفته‌اند.
- این وضعیت نشان می‌دهد که صنعت آرد با چند سال انباشت مطالبات مواجه است و اجرای صحیح مصوبه آزادسازی سبوس، نقش مستقیم در تسریع فرآیند تسویه دارد.

۴. تحلیل روند اجرایی و تأخیر سامانه‌ای

برنامه زمانی اقدامات در خصوص موضوع به شرح زیر است:

۱۴۰۴/۱۲/۲۷ : ابلاغ مصوبه هیئت وزیران شماره ۵۱۴۵۷

۱۴۰۵/۱/۲۲ : ابلاغ دستورالعمل عرضه سبوس به قیمت بازار و عدم تبعیت معاونت توسعه بازرگانی جهاد کشاورزی از مصوبه هیأت وزیران

۱۴۰۵/۲/۳: تصمیم کارگروه امنیت غذایی برای فراهم‌سازی فرآیند در سامانه بازارگاه - بند سه مصوبات کارگروه به شماره ۹۵۹۹۳

۱۴۰۵/۲/۹: تأکید شورای بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی بر عرضه در بازارگاه - بند دو صورتجلسه شماره ۱۳۴۵۵۸

۱۴۰۵/۲/۱۶: استمرار درج نرخ ۹۵,۰۰۰ ریال در سامانه سبوس بانک سپه

با وجود این سلسله تصمیمات، سامانه بازارگاه پس از گذشت ۳ ماه از ابلاغ مصوبه به‌طور کامل عملیاتی نشده است. استمرار نرخ دستوری در سامانه قبلی، بیانگر تعارض میان سیاست اعلامی و زیرساخت اجرایی است.

۵. چالش‌های عملیاتی و حقوقی

۵.۱ فروش تحت فشار با نرخ دستوری

برخی کارخانجات تحت فشار دستگاه‌های اجرایی ناچار به عرضه سبوس با نرخ ۹۵,۰۰۰ ریال شده‌اند. این موضوع در صورت عدم لحاظ در محاسبات تسویه، موجب تحمیل زیان مضاعف به واحدهای تولیدی خواهد شد.

۵.۲ ریسک معرفی به تعزیرات

کارخانجاتی که به دلیل آماده نبودن سامانه اقدام به فروش سبوس به دامداران نموده‌اند، با خطر معرفی به تعزیرات مواجه شده‌اند؛ در حالی که اقدام آن‌ها در راستای جلوگیری از فسادپذیری محصول و استمرار تأمین بازار صورت گرفته است. در شرایطی که زیرساخت رسمی عرضه هنوز تکمیل نشده، تحمیل مسئولیت انتظامی به تولیدکننده با اصول حکمرانی اقتصادی سازگار نیست.

۶. جمع بندی و پیشنهادات

اختلاف میان قیمت دستوری ۹۵,۰۰۰ ریال و قیمت تعادلی (حدود ۷۰٪ قیمت جو)، به همراه انباشت مطالبات سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳، اهمیت اجرای کامل و فوری مصوبه شماره ۵۱۴۵۷ را دوچندان می‌کند. مسئله اصلی در حال حاضر، فقدان هماهنگی اجرایی و تأخیر در آماده‌سازی بستر سامانه‌ای است؛ موضوعی که استمرار آن می‌تواند به تضعیف بنیه مالی صنعت آرد و اختلال در زنجیره تأمین نهاده‌های دامی منجر شود. اتخاذ تصمیم فوری، برای تعیین سازوکار شفاف فروش و تسویه، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. لذا جهت حل مساله با اجرای کامل مصوبه هیات وزیران، پیشنهاد می‌گردد:

۶.۱ تعیین تکلیف فوری سازوکار فروش / تسریع در راه اندازی سامانه بازارگاه

الف- راه اندازی سامانه بازارگاه تسریع شده و تا زمان عملیاتی شدن کامل سامانه بازارگاه:

- مجوز فروش مستقیم سبوس توسط کارخانجات به دامداران صادر گردد؛

- گزارش فروش به‌صورت ماهانه به سازمان جهاد کشاورزی در استان‌ها ارائه شود.

ب- اجرای کامل بند سه مصوبه کارگروه امنیت غذایی به شماره ۹۵۹۹۳

۶.۲ اصلاح فرآیند محاسبه تسویه

سازمان حمایت مکلف شود فروش‌های انجام‌شده با نرخ ۹۵,۰۰۰ ریال، به‌ویژه موارد ناشی از فشار دستگاه‌های اجرایی، را استخراج و در محاسبات تسویه مطالبات سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ لحاظ نماید.

۶.۳ رفع تهدیدهای تعزیراتی

تا زمان تثبیت سازوکار رسمی عرضه، پیگیری‌های تعزیراتی علیه کارخانجاتی که مستندات فروش خود را ارائه نموده‌اند متوقف گردد.